

Opera(cija) kazališta

■ **Siniša Vuković**

Premijerna postava Gounodova *Fausta* u splitskom HNK jedna je od najvećih opernih produkcija u Hrvatskoj nakon osamostaljenja! Kažem to s punom odgovornošću, jer sam uglavnom osobno popratio sve ono najvažnije, ili sam informaciju o pokojnoj izvedenoj predstavi dobio posredstvom snimke. Nadalje, nije za zanemariti ni komentare starijih kolega, koji su mi još opijeni likerom ove premijere prenosili svoja sjećanja i vlastita iskustva.

Činjenicu da ovu premijeru iznosi gotovo identična umjetnička pukovnija, kao i prošlogodišnju opernu produkciju, Puccinijevu *La Bohème*, valja uvažavati iz nekoliko razloga. Prvi je taj što *Splitska opera* ima odličnu stalnu ekipu, spremnu na vrhunske domete. Drugi je različitost naslova koje ta ekipa izvodi, a treći svakako spoznaja da u podmarjanju postoji i traje kontinuitet izvanrednih umjetničkih pojedinaca, koji fantastično funkcioniraju i kao kolektiv. I puno veće operne kuće od splitske, ne mogu se pohvaliti takvim standardima kadra u svojim redovima.

Otkako je došao na komandni most *Splitske opere*, Ivan Repušić temeljito je

Fiorentino u Firenci, zatim u *Teatru Carlo Felice* u Genovi, u Državnoj operi u Beču, Münchenu i Bremenu, na Wagnerovom Festivalu u Bayreuthu, u Operi Bastille u Parizu - da dalje ne

Krešimir Dolenčić je postigao i scensku univerzalnost

jim čitateljima) obećao kako će ga prestati oslovljavati s "mladi". Da je mlad, to znanje vučem još sa satova iz biologije, a da ima sve pretpostavke za razviti se u vrhunskog dirigenta, shvatio sam već nakon nekoliko različitih opernih predstava kojima je ravnao.

Zrnice skepse moglo se, poput kamenčića u cipeli, pojaviti samo iz razloga što se ova, uvjetno rečeno, "mlada" operna divizija susreće s djelom koje u sebi sadrži iznimno složene interpretativne zadaće. Opera *Faust* goleme je opera s golemim izazovima, s golemim brojem prepona i golemim minskim poljima. A spomenuti umjetnici, svi odreda, s njom se susreću prvi put.

Jedan od važnih utega koji imaše za obvezu da se na vagi pretegne na stranu ansambla, jest redatelj Krešimir Dolenčić. On je u srcu zrelosti svojega poziva, i s pravom smo od njega imali očekivati da bude glavna osovina projekta. On ima veliko iskustvo u bavljenju baš eto francuskom operom. Lani je u Zagrebu postavio Poulencovu operu *Razgovori Karmelićanki* (koju je ranije bio iznio i u Americi), sredinom prošlog desetljeća u metropoli je bio uprizorio remekdjelo *Samson et Dalila* Camillea Saint-Saënsa, a prije 20 godina debitirao je u operi s djelom

Najveća operna produkcija

izmiješao maltu kazališne glazbene magme, utirući siguran kurs svoje barke prema pučini izazova. Nadalje, gipkost njegovim krilima neporecivo podmazuje i njegova urođena energičnost, koja izvire na vrutku juvenilnosti i genialnosti. To je to! Da bi se i ine kockice posložile u dojmljivu puzzle-sliku, bilo je potrebno da se i ostatak ansambla idealno postroji. Idealnost te uređene stive artista također se napaja na vrelu mladosti. Prosjek godina solista vrti se oko fascinantne brojke 30! U takvim okolnostima postojala je bojazan da teret produkcije suviše pritisne krhka leđa mladih i, ipak, još uvijek neiskusnih izvođača, te da dođe do frakture uspjeha najnovije splitske postave Gounodove opere. Premda, mora se i to reći, spomenuto "neiskustvo" dotičnih demijurga, vrlo je relativna kategorija sagledavanja. Jer, ako se uzme u obzir da je Tomislav Mužek već dosad pjevao s ansamblom *Teatra alla Scala* pod vodstvom Riccarda Mutija, da je pjevao na festivalu *Maggio Musicale*

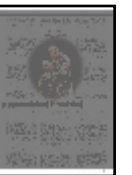
Splićani su imali priliku vidjeti operu *Faust* Charlesa François Gounoda u režiji izvrsnoga Ivica Repušića

nabram - može li se tada doista govoriti o neiskustvu?

Dirigent Ivan Repušić dosad je ravnao s ukupno 14 različitih opera, plus dva baleta, ne računajući koncertnu djelatnost (i simfonijsku i komornu!), stipendije u inozemstvu, gostovanja na različitim kontinentima... Je li neiskusni dirigent koji u pola desetljeća oddirigira desetak opernih premijera? Prostora za nadgradnju jamačno ima i dirigent u 70. godini života i 50. karijere, ali neki se parametri, neki standardi, conditio sine qua non, postave - ili ne postave! - već nakon stanovitog iskustva, koje je, vjerujem, u Repušićevom slučaju dobrano iza njega. Zato sam još u jednoj od zadnjih kritika na neku od njegovih premijera svečano sebi (i svo-

Les Contes d'Hoffmann (Hoffmannove priče) - upravo ovdje u Splitu.

Krešimir Dolenčić i prije se pokazao jednom od jačih akvizicija kazališnog života u nas. Poglavito u operi. Genijalnost njegovih ideja i razvedenost mašte dinamičnija je i reljefnija od skandinavskih fjordova i fjeldova. U ovom se viđenju Fausta odredio za izvanvremensku dimenziju djela, izbjegavajući sadržaj libreta eksplicitno izliti u unaprijed zadani kalup. Okvir njegove vizije time je postao otvorenim, dobio je dimenziju neograničenosti i nesvršenosti, postigao je i scensku univerzalnost: onaj isti efekt koji već dvjesto godina isijava iz Goetheovog predloška. Fascinantnost Dolenčićeve kreacije zabljesnula je već nakon otvaranja kazališnog zastora. U invalidskim kolicima nalazi se stari Faust - realan, onakav kakav stvarno jest - a operni Faust mladić je kojeg je čarolija davla, prodajom duše, iz kliješta starosti položila na nakovanj mladosti. Ta naraštajna linija najbolje ilustrira posljedice sklapanja

ugovora s vragom, dok istodobno, na najsvetiji umjetnički način, predočava motiv djela polegnut na fenomenu vječne mladosti. Pero Vrca bio je alter ego Fausta, a redatelj je i Mefistu dao drugo ja, koje je izvrsno predočio Dario Tvrdić. U apoteozi komada Dolenčić je pjevački zbor premjestio na kazališnu galeriju, što se pokazalo iznimno efektinim korakom prepunim emocija i simbolike. Uistinu fenomenalno! Iako dokazani genijalac, vjerujem da je ovim ostvarajem Krešimir Dolenčić nadmašio samog sebe.

Scenografija Dinke Jeričević vrlo je simplificirana i minimalistička, ali je ponudila sve uvjete da se redateljeva nadgradnja libretu i dramskom prauzoru razvije do neslučenih visina. U središtu dominira kavezasta kugla, koja može predstavljati Zemljinu kuglu, čitav svijet, a u pozadini su diskretne željezne stepenice koje svojom decentnošću ne smetaju oku. Izvrsne produkcije i svjetlosni momenti Denija Šesnića izravni progovaraju o mračnim zadasima Mefista. Simbolika sveprisutnosti vraga i doslovce se manifestira ekranizacijom njegovog lica u dnu pozornice. Motiv zavedenosti svijeta vidi se u paukovom predenju mreže, a neposredna blizina smrti u rukovanju i

vačima na pozornici, a u onim stratumima kad je orkestru povjerena samostalija zadaća izdigli su se u prvi plan i ukusno su muzicirali pod Repušićevim štipićem.

Izvrsni su bili Tomislav Mužek i Valentina Fijačko

pogotovo, u *La Bohème*, a sada je i zadnjem skeptiku i krivovjerniku neupitno jasno da je Fijačko jedno od najvećih pojačanja u modernoj splitskoj opernoj povijesti.

Kiril Manolov (Valentin) pjevao je s najviše patosa otkako je na splitskoj pozornici. Njegov je glas bio pun i zvučan, melodiozan i svečan, pa je prava šteta što mu skladatelj nije namijenio i više posla. Ovaj je pjevač - s iznimkom ljetošnjeg Grofa Lune u operi *Il Trovatore* - u svakoj od skoro desetak uloga bio izvanredan. Uvjerena sam kako je ovaj put otišao i korak dalje: bio je odista izvanredan. Bez obzira na to što dotična rola nema obuhvatnost neke od onih poznatih naslovnih baritonskih, Manolov je u ovoj ulozi pjevao s najviše srca dosad. U svim je registrima bio jednako uvjerljiv i moćan. Pravi dramski bariton, kakvog odavno Split nije imao.

Najveće iznenađenje bio je slovački bas Ondrej Mraz (*Méphistophélès*), koji je angažiran kao alternacija Ivići Čikešu. I kako narod kaže u poznatoj maksimi - Dok se jednome ne smrkne, drugome ne svane - tako se Mraz našao u premijernoj podjeli, uskočivši umjesto oboljelog Čikeša. Međutim, dogodila se senzacija: on je oduševio i publiku i

u samostalnoj Hrvatskoj

grljenju s kosturom. Ima toga još... Obilje dima, kao na kakvom bojištu, doprinosi posvemašnjoj fantazmagoričnosti ove priče.

Bez obzira na to što je iz ove verzije izbačena Valpurgina noć, poznata baletna točka, koreografkinja Snježana Abramović-Milković s jednim baletnim parom (Monica Dinoni i Lev Šapašnjikov) i rasplesanim zboristima uspjela je stvoriti dinamičnu i tancantnu scensku sliku.

Dirigent Ivan Repušić dugo je i pomno razrađivao pređu Gounodove partiture. Učinak je bio neizostavan: iz orkestarske rupe dopirao je šarm galske kulture, gotovo da se odatle širio vonj parfemske vodice. Ugodna izbalansirana pojava pojedinih sekcija orkestra bila je očita tijekom čitavog putovanja ove obimne opere, što govori i o iznimnoj koncentriranosti svirača. Tek mjestimice javljali su se pojedini faulski pucnjevi kod limenih puhača. Mora se također podcrtati kako je djelovanje orkestra bilo stubokom podređeno pje-

Zbor je imao svoj dan! Ana Šabašová napravila je najdojmljiviju njegovu partiju otkako mu je na čelu. Zaista, punina izražajnosti i bogatstvo tona bijahu dvije najosnovnije crte njegovog nastupa. I u četverodijelnom rastakanju na dionice, zbor je pokazao dobru zvučkovnu kompaktnost (basi su malo zaostajali za svima). Vrhunac dojma bilo je njegovo javljanje s galerije!

Tomislav Mužek (Faust) sa samo njemu svojstvenom srčanošću iznjedrio je ovu zahtjevnu pjevačku dionicu. Posvemašnja uživiljenost u ulogu, izvanredan stupanj interpretativnog sinkretizma (pjevanja i glume), demonstrirao je na razini prekaljenog svjetskog tumača. Nije on nikakav deminutivni Mužek, nego istinska i potentna - Mužika. I Valentina Fijačko (Marguerite) potvrđuje zreli doseg svojega opernog uzleta. Brižljiva i istodobno smiona bila je u svakom taktu svoje dosta složene uloge. Koliko je *Splitska opera* profitirala angažirajući je u svoj ansambl vidi se u operama *Ero s onoga svijeta* i,

kritiku, i kolege na pozornici. Način na koji je Mraz odigrao ulogu vraga, spada doista u sam vrh glumačke kreacije opernog pjevača! U vokalnom smislu jednako je tako postignuo neupitni vrhunski učinak, prometnuvši se u glavnu os uokolo koje se je obrtala čitava predstava i koncepcija u cjelini. S razlogom je bio ispraćen gromoglasnim povocima iz publike.

Krasna je bila i Terezija Kusanović (Siebel), koja strjelovitim koracima hita k vlastitom opernom Olimpu. Božo Župić (Brander) i Žana Marendić-Bučević (Marta) posve su se uklopili u konstelaciju (opernih) zvijezda ove večeri.

Splitski Faust predstava je koja se može odvojeno i slušati i gledati. Suvremena tehnologija rabljena je u mjeri koja ne smeta umjetničkom činu i artističkom izrazu. Glazbena je otopina bila ljekovita. Ovu produkciju valjat će povremeno podgrijavati, da ne iščezne s repertoara, a da je pravde prošetala bi se Hrvatskom, barem do Rijeke i Zagreba. ■